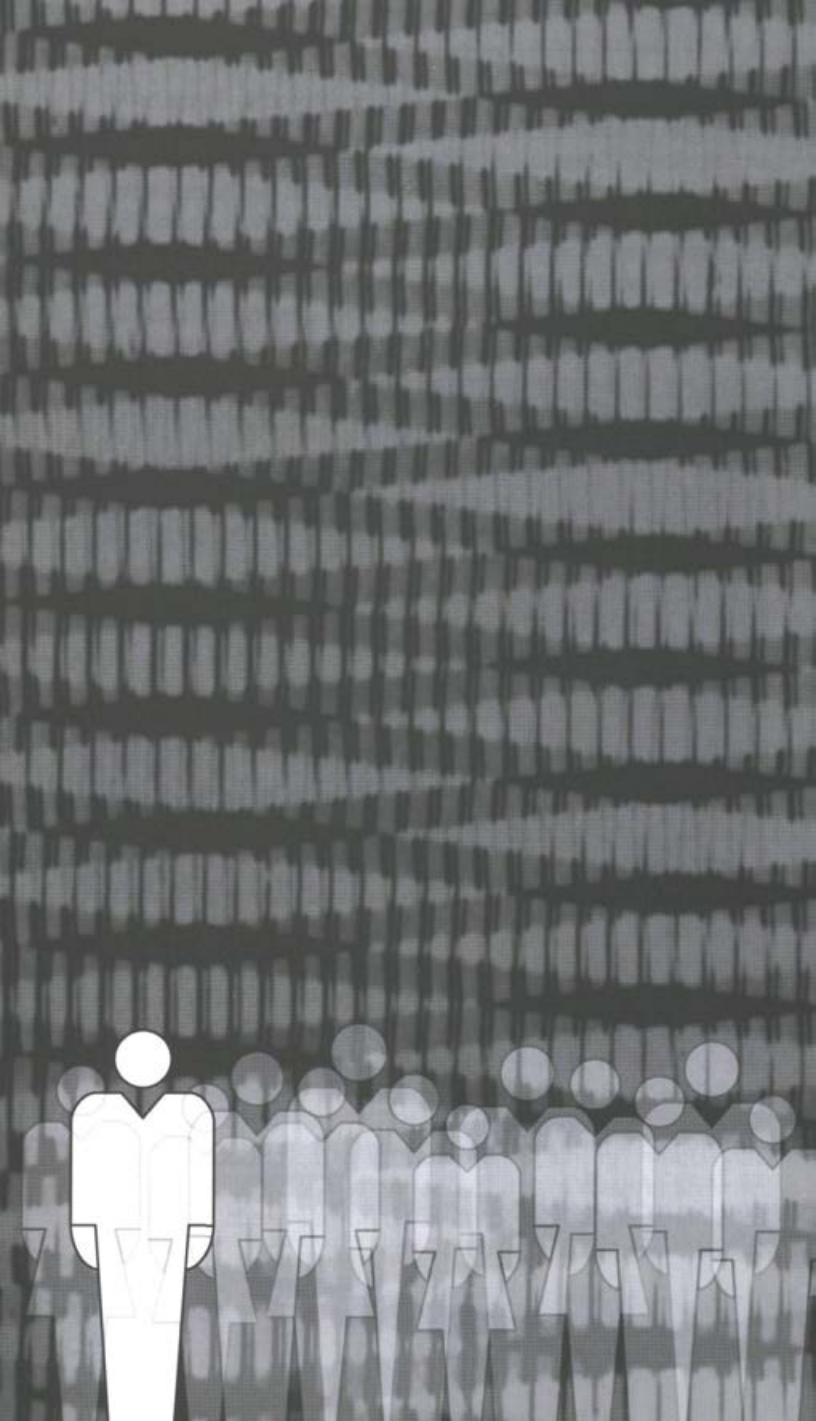

PRIGODA O RITI IN RITNIKIH

Povzetek:

'Prigoda o Riti in ritnikih' opisuje 'zlata leta Riti', ko so ustvarjalci iz anonimnega klubskega glasila uspešili oblikovati relativno odmeven medij, ki je vidno vlogo odigral v borbi za Mladinski center. Rit sicer ni bila edina, je pa bila dovolj močna, da je najprej ustvarila moralno paniko in kasneje pospešila obotavljajoče vzvode političnega odločanja. Kljub očitnemu aktivizmu, ki sicer naj ne bi bil del zrelega in konzervativnega medija, pa avtor priznava, da dobrega medija ne naredi samo njegova jasna družbena drža, ampak tudi zavest in zadovoljstvo piscev, ki ga ustvarjajo.

PRIGODA O RITI IN RITNIKIH

Priznam, zelo težko mi je bilo napisati tale sestavek, ne samo enkrat ali dvakrat, velikokrat sem sedel k tipkovnici, da bi zbral misli in spomine, pa se novinarske tlake vajeni prsti kar nekako niso hoteli zapoditi po poteh minulih prigod. V zadnji Riti, ki sem jo skupaj z množico prijateljev skvantal nekaj mesecev pred prelomom tisočletja, je v uvodniku zapisano, da sem se ustavil. Da so ritna leta postala preteklost in da je Rit postala stvar bodočih. Konec je bilo nekega študijskega obdobja in zato tudi konec, morda na videz celo neodgovorno, urednikovanja naših let. In ko se je potem čez nekaj časa rodila ideja po nastanku zbornika o ŠŠK-ju, o nekakšni beli knjigi premišljanj, načrtov, analiz, nasvetov in zgodovinske kronologije, je prigoda o Riti postala seveda nujen in temeljni del njene vsebine. Če je namreč

RIT

edini časnik,
ki se vam upa prdniti v ksiht

ŠŠK v devetdesetih resnično oblikoval čas, v katerega je bil postavljen, je velik del tega aktivnega oblikovanja ustvarjala Rit. In to na dva zelo pomembna načina. Najprej je bila ča-

sopis, ki ni bil več le opis časa, ampak je čas »ustvarjal« in potem hkrati tudi odličen poligon življenja za tiste ljudi, ki so bili del njenih strani.

Logično se mi je potem po šestih letih in desetih Ritih zazdelo, da naj prigodo o Riti nadaljujejo tisti, ki so šele navdušeno stopili v svobodo študentskega časa. Rit je bila namreč vedno le časopis, revija, bilten ali zgolj glasilo aktualne generacije šaleških študentov in čim manj se je zgledovala po prejšnjih poteh, bolj svojska in bolj iskrena je bila. Zaradi vseh teh razlogov se mi zdi pisanje o novinarskih pravilih, oblikovnih zankah, tiskarskih škrtih, pozabljenih lekturah, pa ritnih žurih, posušenih pločevinkah piva, nočnih uredniških sestankih, na katerih so nastajali članki – pravo iskanje izgubljenega časa. Ali malo bolj direktno: izpoved starega 'prdca', ki je prevzetno pozabil, kako in zakaj je nastajala Rit. In če zapišem čisto iskreno, Rit naše generacije ni bila

Rit ni bila edina, ki je ustvarila Mladi

nič boljša od Riti tistih generacij, ki so vedele, zakaj jo ustvarjajo. Kakšna naša številka je bila tudi slabša.

Vendar je morda, kljub vsem zapisanim zadržkom, neka zgodba o Riti tako zelo specifična, da je vredna spomina in obnove. Ne toliko zaradi srečnega konca, ampak zaradi odziva bralcev in odziva piscev. Zaradi komunikacije in dogajanja, ki ga je povzročil nek preprost časopisni članek. Napisan v navalu jeze, nekompromisnega srda nad ozkostjo nekaterih občinskih politikov. Ravno ta članek in odziv na njegove besede namreč poosebljata vso zavezo, v katero je v tistih letih verjela večina piscev Riti in jasno, zelo naivno, slepo, domišljavo, tudi jaz kot urednik. Seveda je šlo za ideje o spreminjanju sveta, za borbo za Mladinski center in za jezen članek o politikih, ki so pozabili na svojo mladost. Članek ni bil prvi, tudi generacije pred mojo so v Riti pisale o istih stvareh, bil je del mnogo daljše serije, vendar je bil verjetno ravno ta tisti, ki je dokončno pognal obotavljajoča se kolesja političnega odločanja. Seveda Rit ni bila edina, ki je bila ustvarila Mladinski center, še zdaleč ne, in tudi ni bila edina, ki ga je 'izsilila', morda pa je bila njena vloga vseeno tolikšna, da je politiko premaknila v konsenz. Da je spremenila svet, da ni bila konstrukt, ampak da je konstruirala realnost. Seveda na način, kot si jo je predstavljala naša generacija. In ker je bila v tem malo tudi uspešna, je bila malo tudi dober časopis.

FUCK OFF

Zgodba o Mladinskem centru se vsaj v letih mojega urednikovanja začne s prvo številko. V zeleni Riti, ki je izšla leta 1994, je Peter Lojen, kasneje tudi predsednik ŠŠK-ja, v naslovnem članku med drugim zapisal, da mladi v Velenju potrebujejo objekt, »ki bi mu spremenili namembnost«, v katerem bi delali in »prevelika energija ne bi uhajala v alko-holu«. Zeleni Riti sta tistega plodnega leta sledili še dve, v prvi majceni Ritki, izdani zgolj kot humoristični prigrizek ob akademskem plesu, je takrat še MKC Velenje obiskal hudo-ben policaj, v tretji pa je takisti Peter Lojen izpeljal februarske misli. Najprej je analiziral dogajanje v Velenju, klube

in nočni dolgčas in potem nakazal možnost izoblikovanja »organizacije, ki bi štela naše interese in reprezentirala mladinsko kulturo do te meje, da se bo širila v zavest ljudi. Le kdor ustvarja, zares živi«. Članki o Mladinskem centru pa so se pojavili tudi naslednje leto. In ker so se občinski funkcionarji odzvali mladostniškim iniciativam, izraženim ne samo v Ritnih člankih, je bilo logično nadaljevanje obisk Srečka Meha, župana Velenja. V intervjuju je med drugim pozval mlade, naj bodo bolj zahtevni, govoril pa je tudi o Mladinskem centru. »Načrti so že narejeni, zbirajo se najboljši pobudniki, cena je relativno visoka. Vseeno pa mislim, da lahko zelo hitro usposobimo ta center«. Kot pa je kasneje pokazala prihodnost, zelo hitro ni bilo tako zelo hitro.

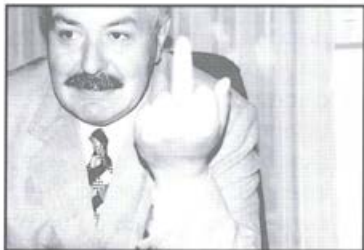
Ta številka Riti je pomembna tudi zaradi objavljenega statuta formacije Studia Kreator, fantomskega združenja, ki sicer nikoli ni resnično zaživel, je pa njegovo poslanstvo o idejah in vsebinah, o kreatorjevih ofenzivah ustvarjalnosti, nekaj let kasneje odiralo pomembno vlogo pri 'klasičnih državljanskih akcijah', predvsem zaradi jeze, zavračanja povprečnosti in antiustvarjalnosti.

In ker je bil Mladinski center leta 1995 že krmežjiva realnost, je bil v majski Riti objavljen načrt rekonstrukcije prostorov, za opomin pa tudi članek Vlada Vrbiča iz leta 1980, ko se je tedanja generacija šškvcev prav tako borila za Mladinski center. Iz nič pa še zmeraj ni bilo nič, naslednje leto je Rit prinesla le intervju s predvidenim, bodočim in tudi sedanjim direktorjem MC-ja Alešem Ojsterškom. A čas je tekel in februarja 1997 je počilo. Mladinski center je bil sicer že odprt, a del občinskih svetnikov je blokiral njegovo uradno rojstvo. In Riti je bilo dovolj čakanja. Od prvih obljub kratkega generacijskega spomina je minilo že več kot pet let.

V črni Riti leta 1997 sta na prvih dveh straneh izšla dva članka, ki sta močno ujezila občinske politike. Prvi, spisal ga je Dare Hriberšek, je imel naslov 'Ko to tamo kurcu svira' in je govoril o (ne)sprejemanju odloka o ustanovitvi Mladinskega centra. »Tisti, ki so zastopali interese mladih, so nujno postali naši, onim drugim pa se je moralo nekaj časa pošteno

Njena vloga je bila vseeno tolikšna,

kolcat. Argumente, s katerimi so se protivili, jim je kak doberman na repu prinesel. Tisti najbolj moralno čuteči so nasprotovali celo šanku, kot da se ne bi veseljačilo povsod: pri planincih, upokojencih, jamarjih in folkloristih». Članek se besno konča z besedami o kulturni driski, o Marjanci in politiki, ki bo opljusnila ŠŠK, ki pa bo hkrati dala vedeti, da je treba mlade upoštevati. Zraven Daretovega članka je bil objavljen jezen in z urednikovim imenom podpisan pamflet. Z zgovornim naslovom 'Fuck off'. Del občinskih politikov, logično iz desnega in konzervativnega političnega spektra, je na vse načine poskušal blokirati akt o ustanovitvi MC-ja. »Gospodje, ki odločajo o naših usodah, prvič nimajo niti malo pojma, o čem razpravljajo, in drugič, kar je še huje, nasprotujejo nekaterim odločitvam

preprosto zato, ker jih je ponudila nasprotna politična stran. Kako, prosim vas, razumeti njihove argumente, njihovo dvoličnost in njihovo etiko. Prav imajo, z današnjo mladino je res nekaj narobe». In nato so bili naštet tisti občinski svetniki, »ki so pozabili svojo mladost«. Seveda je z javno kritiko tako, da pravšnji odziv dobi samo takrat, kadar so poimensko izpostavljeni domnevni krivci. Ker pa zaradi marginalnosti študentskega tiska večina utemeljenih stavkov velikokrat uide v brezčasno pozabo, je ŠŠK črno Rit vtaknil v pisemsko kuverto in jo poslal vsem občinskim svetnikom. Reakcija druge strani je bila bliskovita.

Čez nekaj dni se je prvi oglasil Vladimir Korun, občinski svetnik, ki je Rit z ogorčenjem poslal nazaj, v kratkem pripisu pa povedal, kaj si o njej misli. »Vračam Vam Vašo RIT, ki jo tudi zavračam v upanju, da mi kaj takšnega nikoli več ne pošljete! Skušal bom pozabiti, da kaj tako umazanega sploh obstoja, kot je ta Vaša packarija!« ŠŠK-jevci so mu Rit takoj poslali nazaj. Še bolj neposreden pa je bil Borut Korun, prav tako občinski svetnik. Oglasil se je z javnim pismom v časopisu Naš čas. V pismu je bilo mnogo predsodkov o

mladinski kulturi, ustvarjanju, vsebovalo pa je nekaj odličnih retoričnih domislic, ki so bile avtorjem Riti zelo v ponos. Med njimi je bila gotovo beseda 'ritniki'. Po Korunu naj bi bila to *»privilegirana skupina mladih«, s »specifično duhovno mikroklimo, ki jo označuje tudi in predvsem jugonostalgичnost«*. Ritniki naj bi bili povezani z oblastniškimi strukturami nizke civilizacijske ravni in slabega okusa. *»V občini Velenje smo prišli tako daleč, da z denarjem davkoplačevalcev financiramo pisanje skupine ljudi, ki jim preobilica hormonov in načrtna destruktivna vzgoja velenjske komunistične nomenklature povzroča duševno stanje, za katerega je beseda dekadenca pravi luksuz«*. Ko je Borut Korun pisce poimenoval kot ritnike, jim je s tem naredil največjo uslugo. Iz anonimnih, prevečkrat za vablјivimi psevdonimi skritih nepomembnežev, je ustvaril skupino ljudi z bojnim imenom in vrednotami. Takrat je bila Rit na svojem vrhuncu, tako zelo daleč od preprostega sindikalističnega oglasnika. Bila je medij, ki je vsaj malo zamajal provincialno miselnost deprimirajočega mesta in ki je hkrati svojim ustvarjalcem omogočal neprecenljivo možnost izbire. Borut Korun pa je pomagal tudi pri javni razpravi o Mladinskem centru. Omenjeno pismo in še nekatera, ki so sledila v vroči pomladi leta 1997, so bila polna nepoznavanja mladinske problematike, konzervativne miselnosti in strahu pred drugačnostjo. Predvsem pa so bila smešna in nezrela. Ritniki so na drugi strani seveda javno odgovarjali, aktiviral pa se je tudi Studio Kreator, ki je občinskim svetnikom v roku dobrih dveh mesecev poslal več pisem, s kopiranimi članki iz nekdanjih, tudi zelo starih Riti. Članki so bili povezani z mladinsko problematiko in željo po ustanovitvi Mladinskega centra.

Čez nekaj mesecev je izšla nova Rit in v rubriki 'Fuck off' (druѓič) je bila objavljena črnobela fotografija, na katerih so bili volilni plakati in kante za smeti. *»S politiko je čisto enostavno. Vsake toliko časa se pojavijo plakati, ki potem polnijo mesta. Na srečo kmalu pridejo smetarji in jih pospravijo ...«*. Mladinski center se je končno ustanovil, Borut Korun pa je postal član njegovega sveta. Že tako redkih sej se je udeleževal še redkeje.

spremenila svet, da ni bila konstru

SVET, DRUGAČEN OD OBIČAJNEGA

V času, ko se je Rit borila za Mladinski center, seveda ni bila navaden časopis, recimo takšen, ki bi poskušal umirjeno, trezno, uravnoteženo in objektivno opisovati čas. Ravno nasprotno, Rit se je igrala aktivista, bila je politični pamflet, ki je brez sramu poskušal izboriti svoj prav. Vendar bi bilo naivno, da bi prigoda o Riti in ritnikih zaključil le z zgodbo o Mladinskem centru. Rit je bila veliko več, njen namen je bil aktivno odzivanje na različne situacije, ki so se pojavljale tako v Šaleški dolini kot tudi v Sloveniji, iskala in producirala je tiste družbene teme, ki jih drugi (lokalni) mediji niso znali (in ne znajo) poiskati. Ostala pa je tudi priljubljena 'psovka' ritniki. Ta še vedno pomeni tistega, ki se aktivno, drzno, ne-kompromisno zavzema za stvari, ki za mlade (in to ne samo v generacijskem smislu) pomenijo boljša in polnejša življenja. Ki so drugačne od popularističnega dolgočasa in indoktriniranega potrošniškega sveta. Ki rušijo in ustvarjajo, ki predvsem ne sprejemajo pasivnosti.

Študentsko ustvarjanje je danes drugačno kot pred leti. Zaradi sistemskih sprememb, urejenega financiranja in mnogih drugih vzrokov bi bilo sedanji čas krivično primerjati z minulim. In krivično bi bilo primerjati tudi Riti, pa čeprav ne izhajajo več ravno pogosto. Biti študent pomeni na začetku tretjega tisočletja nekaj drugega, kot je to pomenilo na koncu prejšnjega. In tako je tudi z Ritjo. A gotovo se bo zgodilo, da bodo nove generacije presegle brezvoljni fatalizem anonimnih in da bo ŠŠK, poleg inkubatorja veselja, smeha, zabave, hkrati tudi vplivna organizacija, ki od države ne bo zahtevala le sindikalističnih ugodnosti, ampak jo bo zanimal tudi svet, drugačen od izpitnih rokov in razbrzdanih zabav. In nekaj bo pri tem pomagala tudi Rit.